

Regényes MAGYAR VILÁGHIRESSÉGEK

REMÉNYI EDE. A NEMZET HEGEDÜJE.

A mult század hatvanas éveiben alig volt Pesten népszerűbb ember, mint *Reményi Ede*, akit a *nemzet hegedűjének* hívtak. Hogyne! Negyvennyolcas szabadsághős volt, Görgey segédtisztje, aztán emigráns, bejárta Amerikát, nagy diadalokat aratott Londonban és Párizsban, Weimarban megbarátkozott Liszt Ferencel és Brahms-sal is hangversenyezett, a Petőfi- és Széchenyi-szoboralaphoz nem kevesebb mint *hatvanhétézer forintot* hegedült össze és végül ő tudta a legszibembarkolóbb édességgel játszani a *Repülj fecském* című kompozíciót. Nem csoda, hogy Reményi Ede valószínűleg megmámorosodott a saját népszerűségétől. Ez a szertelen önhittege anekdóta-alakká tette a különben nagyon tiszteletreméltó, önfeláldozó s áldozatkész hegedűvirtuózt, akit a maga korában az egész világ ismert és becézgetett. Szájáról-szájra jártak a róla szóló mulatságos anekdoták, amelyek a magyar furcsaságok fáradhatatlan gyűjtője is megörökített. Ezekből álljon itt egy-kettő.

Miskolcon, hangversenye után, a város egyik legelőkelőbb családja szoarét rendezett tiszteletére.

A mester jön, megáll a terem küszöbén és rámutat a fali órára:

— Állítsák meg és rontsák meg a szerkezetét. Örökre azt az órát mutassa, amelyben én idejöttem.

Aztán a bókoló háziaszszony elé lépett és csókra nyújtotta fehérkesztyűs kezét.

Az urnő azonban feltalálta magát:

— Kedves Reményi ur, nagyon sajnálom, de nem gombolhatom be a kesztyűjét, mert magamnak is kesztyű van a kezemen. De majd segítünk rajta. A szobalány mingyárt hoz gombolót és be is gombolja vele az ön kesztyűjét.

— Nem kell! — szólt a

mester fönségesen és sarkon fordulva távozott a teremből.

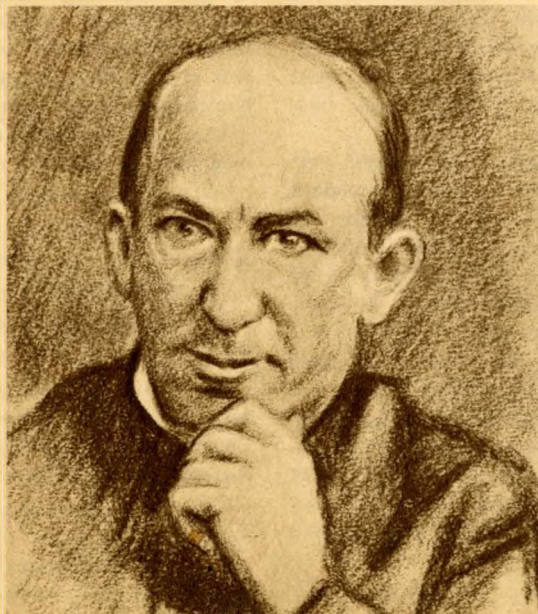
Egynéhány esztendő mulva aztán maga anekdotázta nagy nevetve, hogy milyen bolondságokat követett el a népszerűség lázában.

Mindig azt hirdette, hogy a legszebb magyar himnusz az „*A kisasszony Pozsonyban*” nóta.

— Képzeljék csak, andante maestoso tempóban, orgonazugással: „Recefcice krinolinba!” Hát nem fönséges ez? Ha Liszt Ferenc szent éneket csinálhatott abból, hogy „*Nem ettem én ma egyebet, fekete retket, kenyeret*”, miért ne lehetne ez a másik, ez a gyönyörű nóta magyar himnusz?

Minden nagyzási hóbortja mellett igazi művész volt Reményi Ede és Liszt Ferenc, aki 1853 december elején ismerte meg őt, nagyon megszerette és megbecsülte Görgey volt segédtisztjét, aki az amnesztia után a Nemzeti Színház zenekarának hangversenymestere lett. Liszt, ha Budapesten járt, mindig meglátogatta őt rákospalotai villájában és megbámulta a nagy hegedűs gazdag régiséggyűjteményét. Reményi hangversenyein Liszt is közreműködött és amikor Reményi 1871-ben esküvőjét tartotta Fay Gizellával, Liszt epithalamiumot írt az új pár tiszteletére.

Reményi Ede sokoldalúan képzett, nagyműveltségű, világfiás modoru, de bohémlelkű művész volt, aki, bárhol járt a világot, mindenütt feltűnt és mindenkit bámulatba ejtett, nemcsak virtuozitásával, hanem romantikus egyéniségével is. A hetvenes évek közepéig állandó lakása Budapesten volt, de időnkint nagy körutakat tett a világba, ahol mindenütt tüntetett magyarságával, gavallérságával és pazarlásával. Egyiptomban például nemcsak nagyon sok pénzt szerzett, de éppen olyan sokat el is költött, mert szenvedélyes régiség-

Reményi.

gyűjtő volt s egy-egy neki tetsző darabért minden pénzt megadott. Emellett arra sem sajnált öt-hatszáz forintot, hogy Budapesten hagyott feleségét táviratilag értesitse hogylétéről és sikereiről.

A budapesti Nemzeti Színháznak csak rövid ideig volt hangversenymestere. Hogy miért vált meg oly hamarosan az ország első zenekarától, azt egyik életírója érdekesen indokolja. A Nemzeti Színháznak, — ugymond — akkoriban báró Orczy Bódog volt az intendánsa, aki az Ernáni című operában minden áron egy Macsinszka nevű, állítólag orosz hercegi származású énekesnőt akart felléptetni. De már a próbánál kitűnt, hogy az állítólagos orosz hercegnő, amily szép, époly távol áll a művészi képességektől. Mindenki duzzogott, háborgott ugyan, de az intendáns hatalma, tekintélye ellen senki sem mert szólni. Egyedül Reményi hangoztatta, hogy botrány lesz belőle. Az előadás neki adott igazat. Az orosz csufosan megbukott s másnap Reményi az összes lapokban megtámadta barátját, az intendánst s egyszersmind bejelentette kilépését a zenekarból. Megállapodása ugyan az volt a zenekarral, művésztársaival, hogy szolidárisak lesznek, de magára hagyták. Reményinek ki kellett lépnie a színház kötelékéből, ami egyébként nem bántotta, legkevésbé sem sujtotta érzékenyen.

Báró Orczy tovább intézkedett az intendánsi székben, Reményi azonban azzal vigasztalta magát, hogy ha el is vesztette ugyan a csatát s a közvélemény részéről is támadások érték, megmentette a művészi zászló becsületét.

A hetvenes évek elején feleségével együtt újra Párizsba költözött, egyik érdekes és ünnepezt alakja lett nemcsak a művészvilágnak, hanem a francia főváros társadalmi életének is. Néhány év múlva áthajózott Amerikába, ahonnan páratlan művészi és anyagi sikerekkel tért vissza. A kilencvenes évek elején megint Magyarországon találjuk s az immáron öszfürtű, de két világrész által ünnepezt művész valósággal extázisba ejti honfitársait.

Élete vége felé azonban szertelen költekezései és szerencsétlen spekulációi miatt ismét anyagi bajba jut, amelyből egy második amerikai körutal akar kilábolni. A csaknem hetvenéves művész újra kezdi a vagyonszerzés nehéz munkáját és Csikágóban, majd Newyorkban egymásután rendez hangversenyeit. Ez a második körut tragédiával végződött. A newyorki Vaudeville színházban éppen belefogott a „*Repülj fecském*“ híres ábrándjába, de alig játszott el egynéhány taktust, kezéből kihullott a vonó. Agyvérzés ölte meg 1898 május hó 15-én.

Surányi Miklós.